

अर्चनीयो यज्ञोऽप्यहमेव । त्रिधातुः त्रयो धातव ऋयजुःसामलक्षणा यस्य । रज-
सो विमानः रज उदकं तस्य निर्माता विमिमीतऽइति विमानः नन्यादित्वात्कर्त-
रि ल्युट् । अजस्रः न जसति क्षीयतऽइत्यजस्रः अनुपक्षीणः जसु उपक्षये नमिक-
म्पीत्यादिना [पा० ३. २. १६७.] रप्रत्ययः । धर्मः घृ क्षरणदीप्त्योः जिघर्ति धर्मः औ-
णादिको मप्रत्ययः दीप्तः आदित्यद्वयः क्षरणो मेघद्वयो वा । एतादृशोऽग्निरहं य-
तस्ततो घृतं मे मम चक्षुर्नेत्रं घृतहोमिनं पश्यामीति भावः अमृतं हविर्मम आ-
सन् आस्ये मुखे पदन्न इत्यादिना [पा० ६. १. ६३.] आस्यशब्दस्यासन्नदेशः सप्तम्या
लुक् मन्मुखे हविर्जुह्वतममृतं करोमीति भावः । एवमात्मन्यग्न्यद्वैतं (59.) स-
म्याद्यम् ॥ ६६ ॥

a. ऋचो नामास्मि यज्ञूषि नामास्मि सामानि नामास्मि ।

b. येऽअग्नयः पाञ्चजन्या अस्यां पृथिव्यामधि ।

तेषामसि तमुत्तमः प्र नो जीवातवे सुव ॥ ६७ ॥

ऋचः । आत्मदेवत्यं यजुः सप्तदशाक्षरम् । यज्ञेऽस्य विनियोगो नास्ति । यज्ञ-
मानोऽनेनात्मनि वेदत्रयात्मकत्वं सम्पादयति । नाम नाम्नाहमृचोऽस्मि ऋवेदद्व-
योऽस्मि यज्ञूषि नामास्मि यजुर्वेदद्वयोऽस्मि सामानि नामास्मि सामवेदो नाम्ना-
स्मि ॥ का० [१८. ६. २३.] चित्रोऽसीति चित्यनाम कृत्वोपतिष्ठते येऽअग्नय इति ।
चित्यस्याग्नेः चित्रोऽसीति नाम विधाय तमुपतिष्ठते कर्मशेषं समाप्येदमुपस्थानं
कार्यमुपस्थानानन्तरं समारोपविधानादिति सूत्रार्थः ॥ अग्निदेवत्यानुष्टुप् अस्यां पृ-
थिव्यामधि अस्याः पृथिव्या उपरि ये अग्नयो वर्तन्ते । कीदृशाः पाञ्चजन्याः पञ्चज-
ना मनुष्यास्तेभ्यो हिताः पाञ्चजन्याः यद्वा पञ्च जनाः समूहाः चित्तिद्वया येषां ते
पञ्चजनास्तऽएव पाञ्चजन्याः स्वार्थे तद्धितः । हे चित्याग्ने तेषां पृथिवीस्थानाम-
मीषां तमुत्तमोऽसि श्रेष्ठोऽसि अतो नोऽस्मान् जीवातवे चिरजीवनाय प्रसुव प्रे-
रय चिरं जीवयेत्यर्थः जीवेरातुरिति [उणा० १. ७१.] आतुप्रत्ययः व्यवहृताश्चेति
[पा० १. ४. ८२.] प्रत्यस्य सुवेत्यनेन व्यवधानम् ॥ ६७ ॥

XIII. वार्त्रहृत्याय शर्वसे पृतनापाद्याय च । इन्द्र त्वावर्तयामसि ॥ ६८ ॥